

Цзянь Дунюнь, магістрантка
Толстова Н.М. , ст. викл., канд. п. н.
Південноукраїнський національний педагогічний
Університет імені К. Д. Ушинського
Одеса, Україна

Педагогічні умови формування навичок вокального інтонування у китайських студентів – майбутніх учителів музичного мистецтва

Анотація

У статті розглянуто проблему формування в китайських студентів педагогічного університету навичок вокального інтонування. Обґрунтовано педагогічні умови їх ефективного набуття майбутніми вчителями музичного мистецтва. Відзначено роль особистісно-персоніфікованого, синергетичного, компаративного, рефлексивного підходів у процесі зазначених педагогічних умов формування в студентів навичок вокального інтонування.

Актуальність проблеми формування в китайських студентів навичок вокального інтонування є обумовлена тим, що музична педагогіка сучасного Китаю знаходиться в процесі становлення. Її головним завданням є створення цілісної національної системи підготовки музикантів різного профілю, яка повинна спиратися на поєднання власних педагогічних традицій з прогресивним науково-практичним світовим досвідом.

У розгляді завдань з формування в китайських студентів навичок вокального інтонування під останніми будемо розуміти вираження інтонаційної сутності музичного мистецтва, введене Б. Г. Асаф'євим у музикознавчий обіг [1]. Її сутність полягає в тому, що процес розвитку музичного твору і становлення його форми відбувається певним чином оформленим рухом музичної тканини, її розвитку в часі у інтонаційно-виразний, динамічний спосіб. Автор пов'язує розвиток виразно-сміслового змісту музики з закономірностями людського інтонування, з проявом думки і переживання в їх єдності, втіленні в русі музичних тонів у різноманітному сполученні, різноманітті виразно-інтонаційних особливостей прояву засобів музично-мовленнєвих та виразно-виконавських засобів виразності.

На цей час у Китаї відбувається зростання інтересу до музичної, зокрема вокальної освіти і досягнення нової якості виконавсько-змістовного, стилістично достовірного інтонування творів світової музичної скарбниці. Однак дослідники в галузі вокального мистецтва вважають, що в китайській музичній педагогіці сьогодні ще відсутні національно орієнтовані та науково обґрунтовані принципи і методи підготовки співаків, ефективність яких доведена практикою. Все це пояснює, чому китайське студентство прагне здобувати вокальну освіту в країнах, педагогічні і вокальні виконавсько-творчі здобутки яких визнані у світовому педагогічному товаристві (Яо Вей [2], Хамін Ву [3]).

У той же час китайські студенти зорієнтовані Державною політикою та керівними документами на те, що не слід забувати і про багатотисячлітню культуру, мистецькі, вокально-освітні традиції, джерельною базою яких є світосприйняття і світогляд китайського народу, багатотисячлітні традиції навчання співу і підготовки музикантів у спеціальних школах, праці в галузі теоретичного обґрунтування і практичного втілення специфічних засобів музичної мови, виконавської виразності, типових для китайського суспільства жанрів і форм народного музикування [4]. Це спонукає молодих китайських науковців до вивчення актуальних проблем у галузі музичної, зокрема – вокальної освіти у своїй країні.

Так, особливості розвитку музичної освіти в Китаї на сучасному етапі його реформування розглядаються в дослідженнях Гао Хуейвена, Чжан Вей, Чжао Сі, Ян Бо, Ян Цзин та ін.; філософсько-естетичні, психологічні основи підготовки фахівців вокального мистецтва, питання методології і методики вокального мистецтва досліджували Ся Цзін. У Іфан, Чжан Сяосін, Чжан Яньфен, Юй Фей, Сю Хайлін, Чжао Фунін та багато ін. При цьому у багатьох працях здійснюється порівняльний аналіз певних компонентів музично-фахової підготовки майбутніх фахівців Китаю та науково-практичне обґрунтування рішень з інтеграції їхніх позитивних надбань у методику й практику їхньої музично-професійної освіти [2].

Зазначене свідчить про необхідність створення першої педагогічної умови успішної підготовки китайських студентів у українських закладах вищої освіти –

інтеграції окремих знань і навичок, набутих студентами, у всебічно обґрунтовану методичну систему на засадах актуалізації діалогу культур, який стає, за висловом М. М. Бахтіна, яскравим імпульсом до розвитку і збагачення культури кожного народу. Вирішення цього питання уможлиблюється на засадах ідей компаративного, системного та інтегративного підходів: утілення їх головних положень забезпечується здійсненням порівняльного аналізу, систематизації й узагальнення і має спрямовуватися на взаємне збагачення національних елементів вокальної освіти і вироблення цілісної методичної системи на засадах органічного поєднання найбільш цінних і незаперечних положень, які містяться в надрах кожної з них [5].

Врахування цього положення є визначальним для висування другої педагогічної умови – стимуляції китайських студентів до набуття ними глибоких знань, накопичених у провідних національно-вокальних методиках, музично-теоретичній і освітньо-практичній підготовці майбутніх фахівців. Ці знання уможливають всебічне збагачення методичної оснащеності студентів а рахунок використання ефективних настанов і методів, запозичених із світової вокально-педагогічної скарбниці. Це, передусім, методичні праці Ф. Ламперті, Гарсія-молодшого, Маємо на увазі традиції звукоутворення й емоційно-яскравого інтонування італійського бельканто, французької декламаційно-виразної, ритмово-вишуканості манери виконання, німецької культури деталізовано-психологічного інтонування і культури фразування тощо. Ці питання всебічно розкриваються в працях таких науковців, як В. Антонюк [6], Ф. Ламперті [7], А. Хоффман [8] та ін.

Так, наприклад, О. Кисельов наголошує, що застосування вокально-методичних принципів старої вокальної школи XVIII століття є і на наш час важливим для всебічної і гармонічної підготовки співаків до опанування виконавського мистецтва [9]. У числі найбільш цінних її особливостей науковець визначає цілісність її принципів, у основі яких є: досягнення природного звукоутворення; поступовість у засвоєнні техніки співу в єдності з музично-теоретичним і слуховим розвитком співака; широка загально-музична

освіта, яка включала в себе знання музичної теорії і контрапункту, імпровізації, гри на інструменті, вміння сольфеджувати, а також висловлювати власні міркування з приводу музичного мистецтва тощо.

Крім того визначаються конкретні вимоги до якості звучання голосу співака, яких він має досягти раніше, чим почне розучувати музичні твори, а саме – рівності звучання голосних звуків, кантилени в *legato* і *portamento*, техніки філірування голосу, вирівнювання його діапазону шляхом з'єднання грудного і головного регістрів, оволодіння широкою шкалою динамічних змін, набуття рухливості голосу за допомогою різних вправ у роботі над вокалізами та інтонуванням інтервалів. В результаті, науковець наголошує, що «ця практика педагогів старої італійської школи заслуговує на увагу на початковому етапі професійного навчання вокалістів» [9, 4с.].

Отже, виявлення цінних методичних знахідок у різних вокальних національно-освітніх системах та принципова можливість забезпечення їх взаємної суголосності відкриває шлях до практичного втілення другої педагогічної умови – забезпечення глибоких знань студентів у провідних національних вокально-методичних, музично-теоретичних і освітньо-практичних галузях.

Третьою педагогічною умовою успішного формування у китайських студентів – майбутніх учителів музичного мистецтва навичок вокального інтонування вважаємо урахування в освітньому процесі специфіки їхньої попередньої підготовки, зокрема:

- особливостей стану розвитку музичних і вокально-слухових здібностей майбутніх фахівців;
- кола знань у фахово-значущих сферах – психології й педагогіки, історії світового музичного мистецтва, становлення вокальної школи у світовому масштабі, теорії і методики удосконалення музичного смаку, формування вокально-виконавських навичок,

– володінні принципово відмінною технікою звукоутворення, породженою фонетичними особливостями мови і вимови фонем, навичками артикуляції й музично-висотного інтонування тощо.

У вирішенні цих питань особливої значущості набуває засвоєння китайськими студентами закономірностей європейської гармонічної мови, здатності сприймати і відтворювати інтонаційні особливості вокальної творчості сучасних композиторів різних країн і творчих стилів. Особливу цінність для розвитку художнього мислення китайських співаків відіграє засвоєння знань з феноменології Західного та Східного музичного мистецтва, історії розвитку європейської музичної педагогіки, естетики, музикознавства (Б. Асаф'єв, В. Медушевський, Є. Назайкинський, В. Шип та ін.), здобутків в галузі теорії і методики музично-виконавської та педагогічної діяльності (Г. Падалка, О. Олексюк, О. Реброва, О. Рудницька та ін.); наукових доробок з методики вокального навчання (В. Антонюк, Л. Дмитрієв, В. Морозов, С. Сонкі, Р. Юссон та ін.); праць в галузі вокальної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до фахової, зокрема – вокально-педагогічної діяльності (Л. Василенко, Н. Кьон, Н. Овчиннікова, Є. Проворова, Т. Тоцька, Ю. Юцевич та ін.).

Вирішення цих завдань уможлиблюється на засадах особистісно-персоніфікованого, синергетичного, компаративного, рефлексивного підходів, настановні положення яких спрямовують зусилля викладачів на уважне ставлення до стану актуального розвитку і освіченості китайських студентів, забезпечення творчого-діалогічного спілкування і суголосності в процесі добору репертуару та його виконавсько-інтонаційної інтерпретації, постійний моніторинг і корекцію педагогічних дій, здатність китайських студентів до самоаналізу і самовдосконалення вокально-інтонаційних навичок.

Отже, узагальнення літературних джерел та спостережень за практикою навчання китайських студентів-вокалістів дозволило висунути комплекс педагогічних умов, забезпечення яких має сприяти досягненню ними належного рівня володіння навичками вокального інтонування, а саме:

– інтеграцію окремих знань і навичок, набутих студентами, у всебічно обґрунтовану методичну систему формування навичок вокального інтонування на засадах актуалізації діалогу культур у їх специфічній вокально-художній формі;

– стимуляцію китайських студентів до набуття ними глибоких знань, накопичених у провідних національно-вокальних методиках, музично-теоретичній і освітньо-практичній підготовці майбутніх фахівців з метою удосконалення навичок вокального інтонування;

– урахування у вокально-освітньому процесі специфіки набутої китайськими студентами попередньої фахової підготовки як початкової платформи, з якої важливо починати їхню вокальну освіту і удосконалювати навички вокального інтонування.

Забезпечення зазначених педагогічних умов має сприяти підвищенню вокально-фахової майстерності китайських студентів, забезпеченої сформованими навичками досконалого і художньо-змістовного вокального інтонування музичних творів.

Література.

1. Асафьев Б. В. (1971). *Музыкальная форма как процесс*. Кн. 1 и 2. Москва-Ленинград, Музыка.
2. Яо Вэй (2015). Подготовка специалистов вокального искусства в системах высшего музыкального образования Китая и России. Автореф. ...канд. пед наук, Астрахань.
3. Huimin Wu (2019). Вокальне інтонування як чинник семантичної типології оперної творчості . *Музичне мистецтво і культур*. DOI - 10.31723/2524-0447-2015-21-316-323. <https://www.researchgate.net/publication/326650344>
4. Информация Министерства образования, Национальной комиссии по развитию и реформе и Министерства финансов об ускорении реформы и развитии высшего образования в новую эпоху (2020). Исследования в области образования № 9.

5. Аксьонова В. І. (2011). Міжкультурна комунікація в умовах сучасного діалогу культур. *Соціальні технології: актуальні проблеми теорії і практики: зб. наук. пр.*; Класич. приват.ун-т. Запоріжжя, Вид-во КПУ, вип. 50. 135-145.
6. Антонюк В. Г. (2000). *Постановка голосу: навчальний посібник для студентів вищих муз. Навч. Закладів.* Київ, Українська ідея. 86 с.
7. Ламперти Ф. (2009). *Искусство пения.* Москва, Лань. 192 с.
8. Хоффман А. Е. (2008). *Феномен бельканто первой половины XIX века: композиторское творчество, исполнительское искусство и вокальная педагогика* : автореф. дис. ... канд. искусствоведения. Москва, 26 с.
9. Кисилев А.Н. (2007). *Вокально-методические принципы старой итальянской школы и современная вокальная методика. Вопросы вокального образования: Методические рекомендации для преподавателей вузов и средних специальных учебных заведений.* Москва, Санкт-Петербург. 173 с.